

Anna Semjonova

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
maa- ja ruumipoliitika osakond

Pille Metspalu

Hendrikson DGE

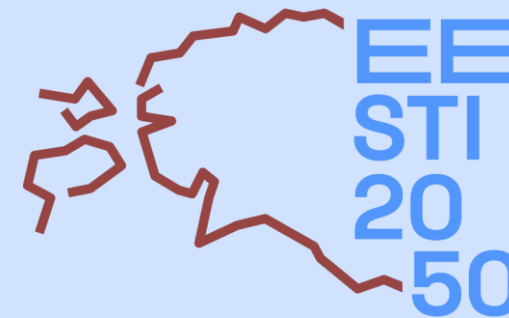
konsultandi meeskonna juht

Üleriigiline planeering „Eesti 2050“

XIX Linnade ja Valdade Päevad 2025

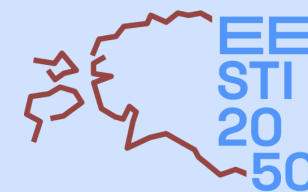
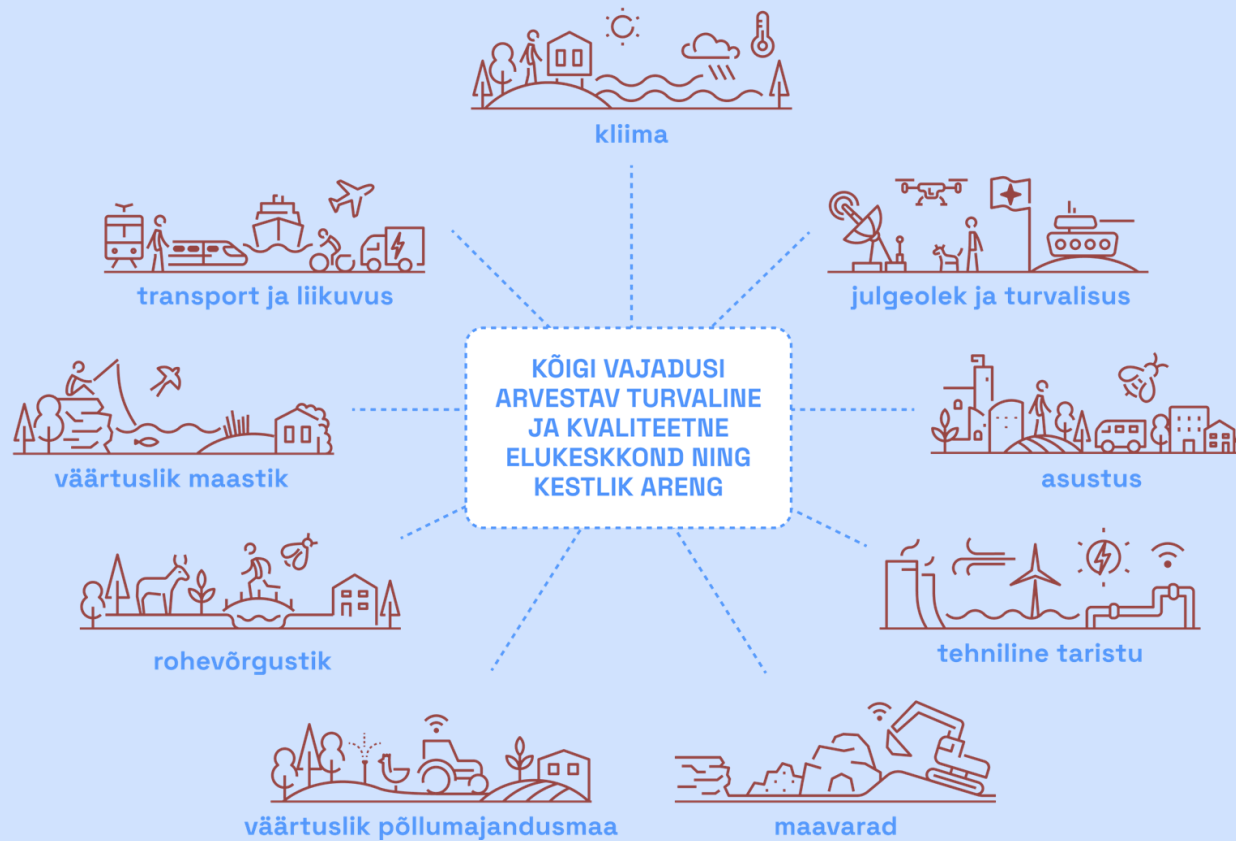
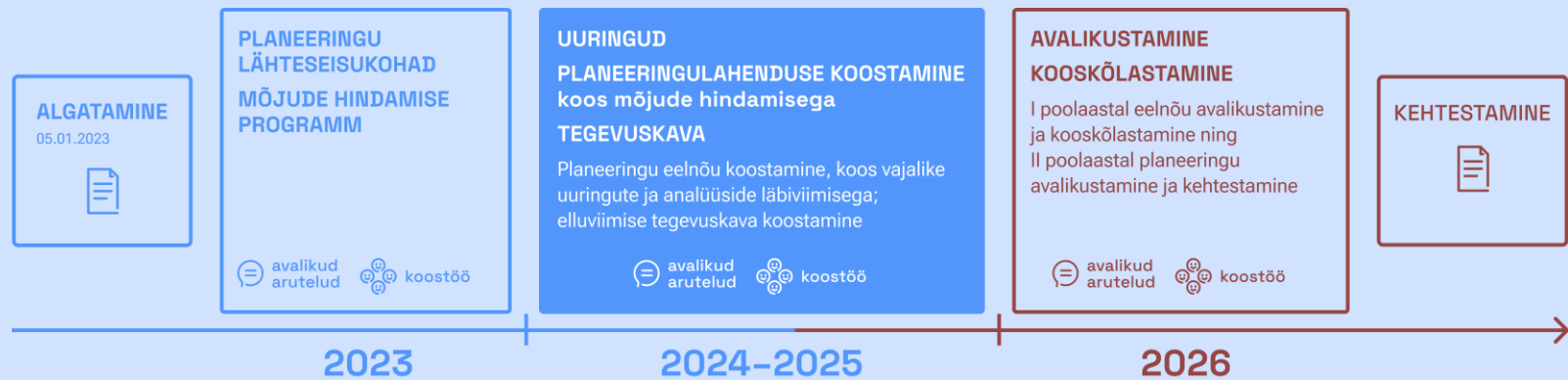
Ettekande ülesehitus

- + Mis on üleriigiline planeering? Ruumipoliitilised valikud
 - + Rahvastikutrendid ja asustuse areng
 - + Liikuvus ja transpordivõrgustikud
 - + Visioon
-
- + Mentimeter – jooksvad kommentaarid, visiooni väljapakkumine

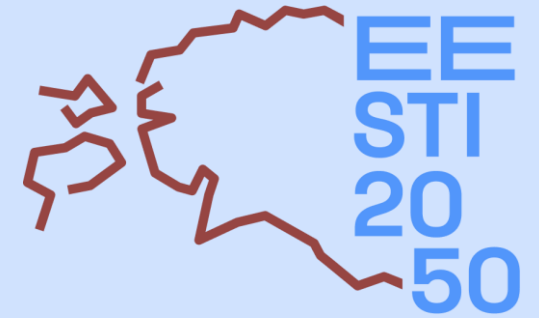

Üleriigiline planeering Eesti 2050 riigi ruumilise arengu pikk plaan

Eesti 2035

Kesksed teemad

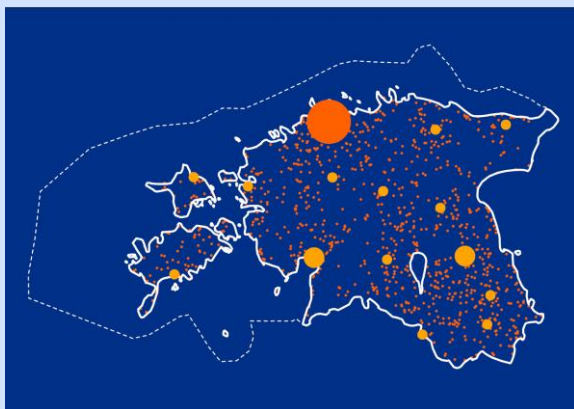
- + Asutuse arengu suunamine
- + Majanduskeskkonna ja laiapindse julgeoleku, kui riigi ruumilise toimimise alustala toetamine
- + Maahõive leevendamine: kompaktne maakasutus, ruumi kooskasutusreeglid, ruumiliste võrgustike seosed

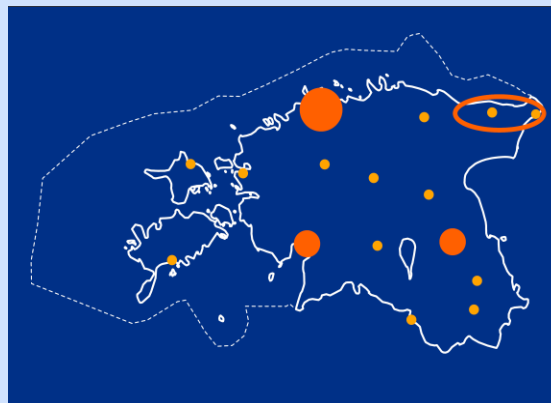
Ruumipoliitilised valikukohad

Asustuse arengustsenaariumide koonduuring

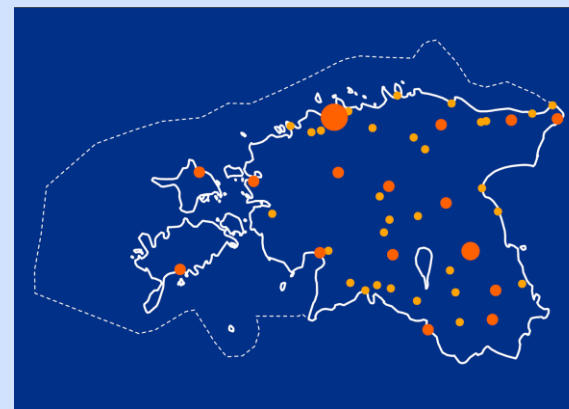
Stsenaarium A:
PEALINNASTUV
HAJUS EESTI

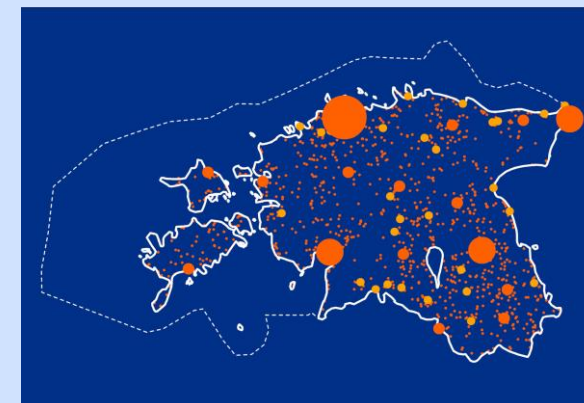
Stsenaarium B:
REGIOONIKESKUSTE
EESTI

Stsenaarium C:
VÄIKEKESKUSTE
EESTI

Stsenaarium D:
PIKAS PERSPEKTIIVIS
KASVAV EESTI

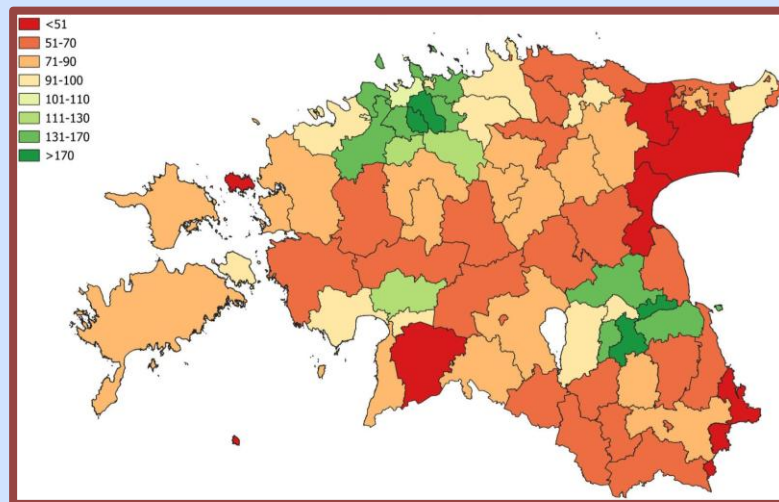
Regionaalne ebavõrdsus

Regionaalne
tasakaalustus

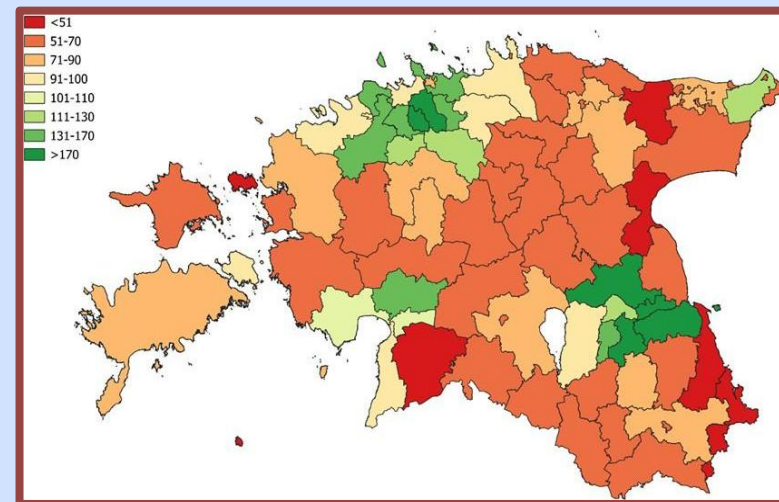
Rahvastikuproгноos stsenaariumide võrdluses

Stsenaariumite põhine rahvastiku muutus 2024-2050, % (2024=100%)

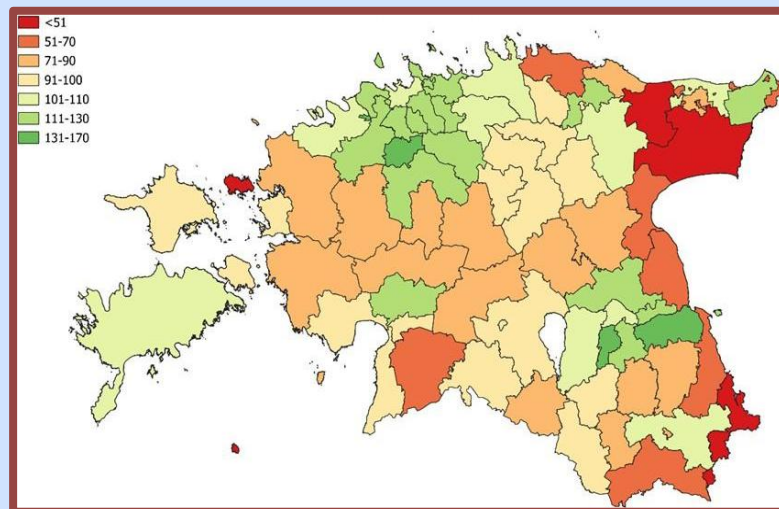
- Eesti rahvaarv kahaneb, v.a stsenaarium D
- Asustusstruktuur muutub, tekkinud on tugevad eeslinnalised alad
- Osad piirkonnad jäävadki kahanema
- Ida-Virumaa, Kagu-Eesti piirkonnad kahanevad kõige enam
- Pealinnastumine jätkub kõikide stsenaariumite puhul

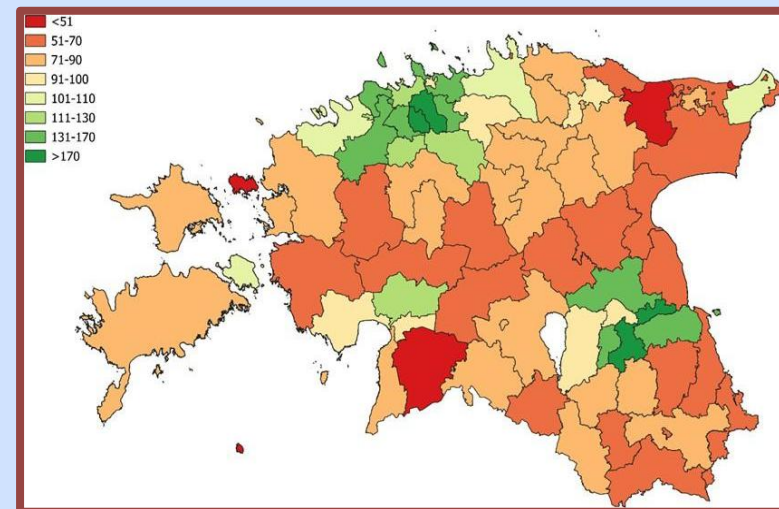
A - Pealinnastuv Eesti

B - Regioonikeskuste Eesti – kasv 20%

C - Väikekeskuste Eesti – kasv 30%

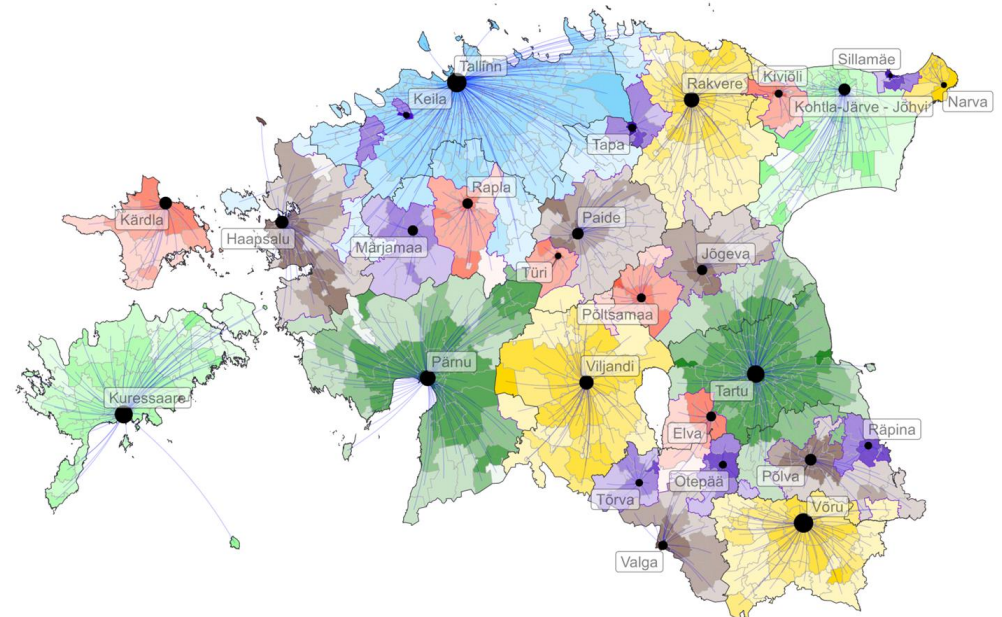
D - Sisserände Eesti – välisrände kasv 50%

Toimepiirkonnad

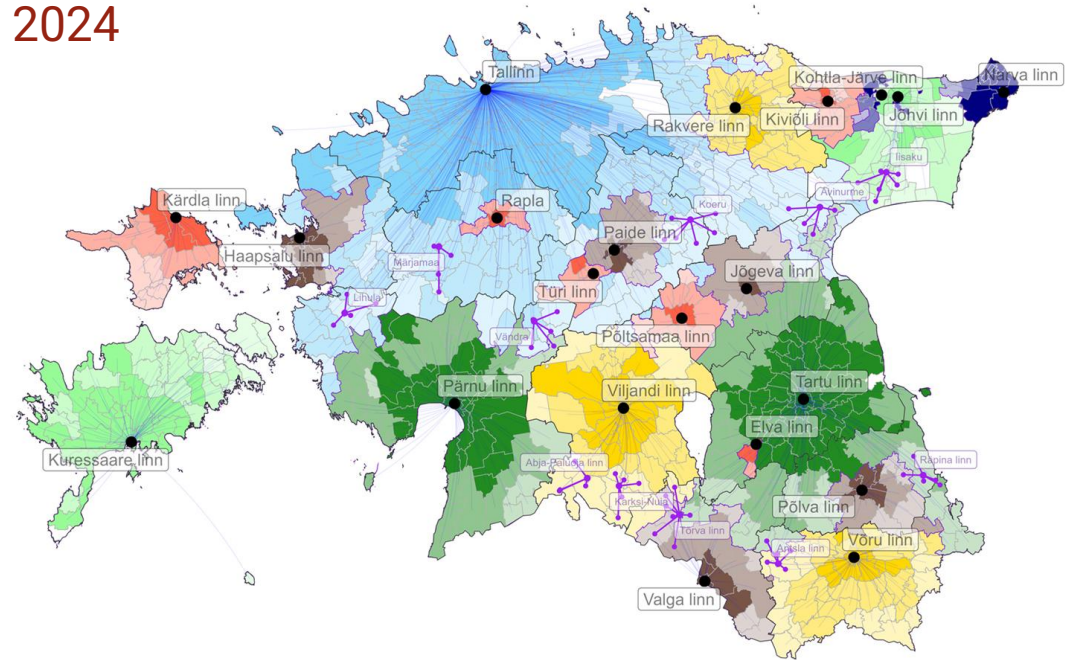
Eesti toimepiirkonnad pendelrände peamise sihtkoha alusel

- **10 aastaga** on suurte linnaregioonide tähtsus suurenenud
- **Tallinna mõjuala** aina kasvab
- **Töökohtade koondumine Tallinna** on rahvastiku koondumisest veelgi ulatuslikum
- **Inimesed käivad pealinna tööle mitte üksnes Harjumaalt** vaid ulatuslik on tööränne ka **Kesk-Eestist**
- **Liikumisevajadus ja distantsid** elukeskkonna erinevate osade vahel muudkui kasvavad

2011

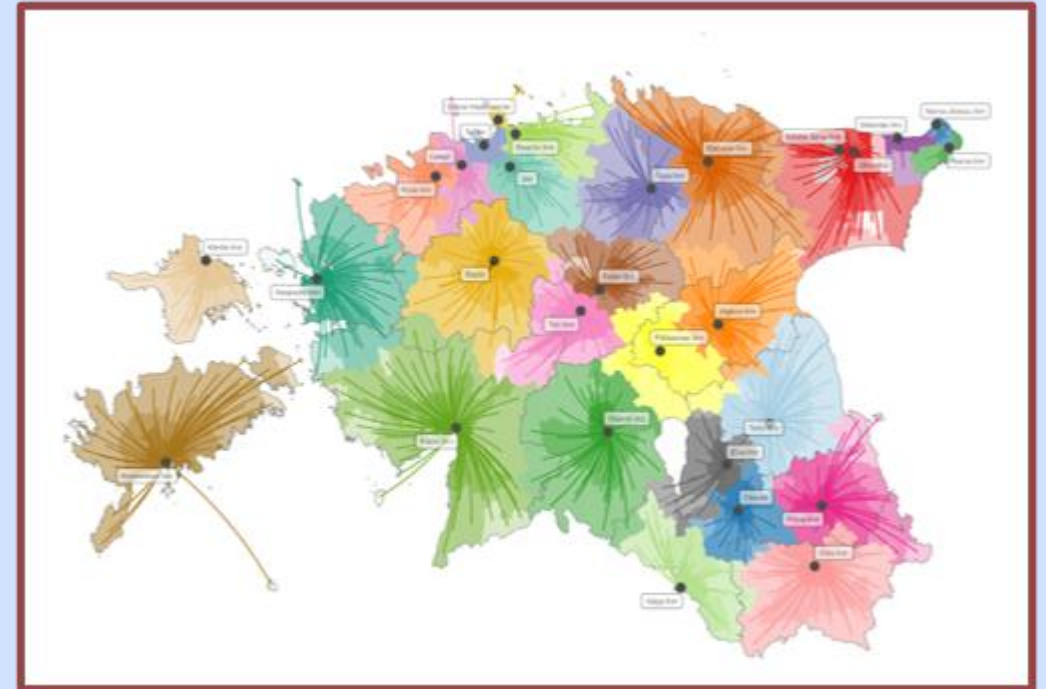

2024

Toimepiirkonnad

- Lähimad teenuskeskused (Maa-ameti huvipunktid ja ajaline kaugus)
- **Toimepiirkonnad on funktsioonide põhised:**
 - + tööalane
 - + haridusalane
 - + teenuste järgne

Stsenaariumite elluviimisega kaasnevad ressursikulud (mln €/aastas)

	Stsenaarium A1	Stsenaarium A2	Stsenaarium B1	Stsenaarium B2	Stsenaarium C1	Stsenaarium C2	Stsenaarium D1	Stsenaarium D2
Ehituskulu	0	-144	-16	-112	-75	-243	143	-7
Liikumiskulu	0	-61	39	-10	230	150	102	15
Kokku	0	-205	23	-122	155	-93	245	7

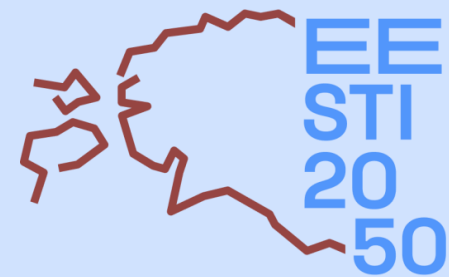
Kompaktsete asustuste arengustsenaariumid on läbivalt oluliselt tõhusamad kui hajusa asustuse stsenaariumid. Kulude kokkuhoid varieerub 150-250 mln euro võrra aastas.

Kõigi sekkumiste puhul on lisaks **ressursikulule oluline arvestada ka keskkonnamõjuga ning kvaliteetse elukeskkonna loomisega.**

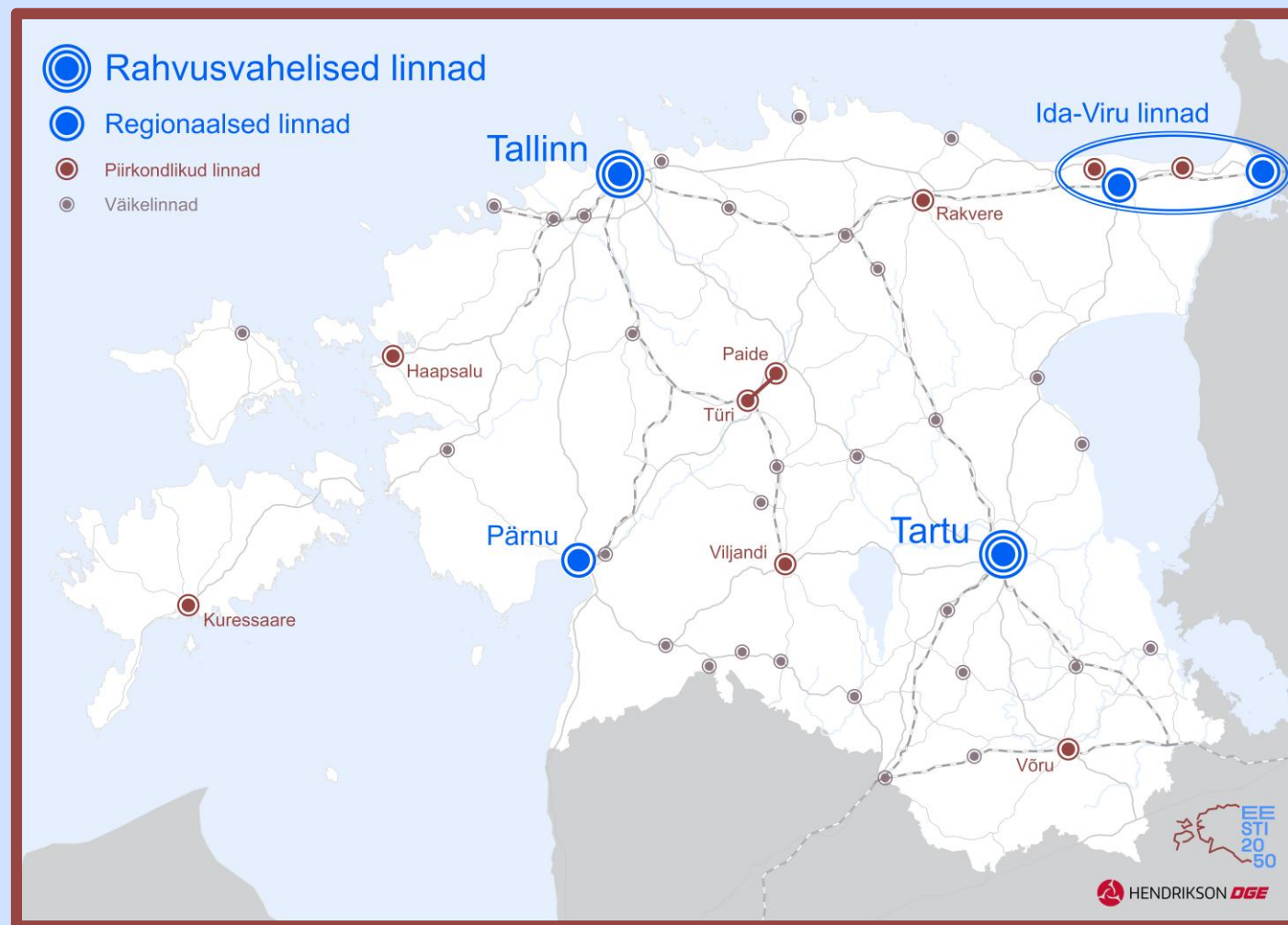
1Hajus areng (valglinnastumine)

2Kompaktne areng (linnapiirkondade keskuste ja südalinnade tihenemine)

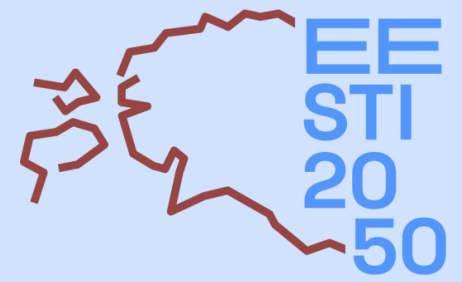
10 majanduslikult tugeval linnal põhinev ruumiline areng

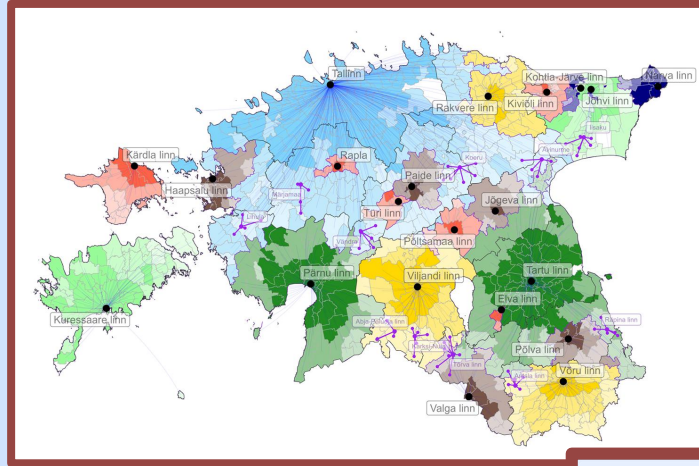
- Eestis on 10 tugevat linna, mille majanduslik areng aitab kaasa ka väikelinnade ja maapiirkondade edule
- Valikul on arvestatud võimsaid, suure mõjuga trende: **rahvastikuarengud, majandusarengud, toimepiirkondade areng**
- Keskendumine nende linnade **võimestamisele, kahanemise pidurdamisele.**
- **Avalike vahendite kasutus ja suunamine** lähtub linnade rollijaotusest

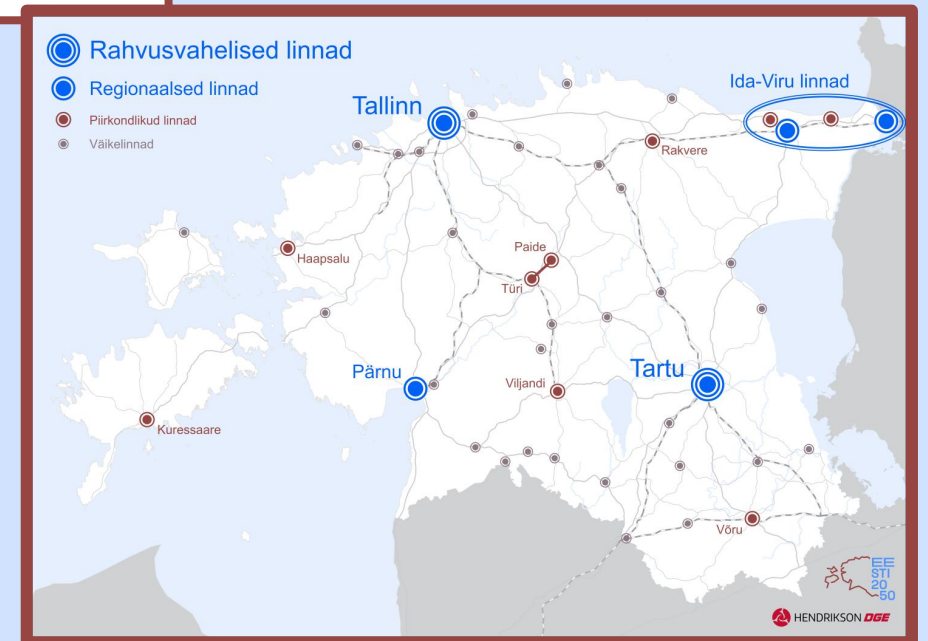
Miks ikkagi need 10 linna?

- Strateegiline valik, et oluliselt muuta senist pealinnakeskset arengut
- Keskuste geograafiline katvus
- Suurlinnade mõjualade tugevus – (Rapla Tallinna omas, Valga, Põlva ja Jõgeva Tartu omas)
- Töökohtade olemasolu ja potentsiaal

NB väikelinnades on olulised nii kvaliteetne elukeskkond kui kodulähedased põhiteenused

10 majanduslikult tugeval linnal põhinev ruumiline areng

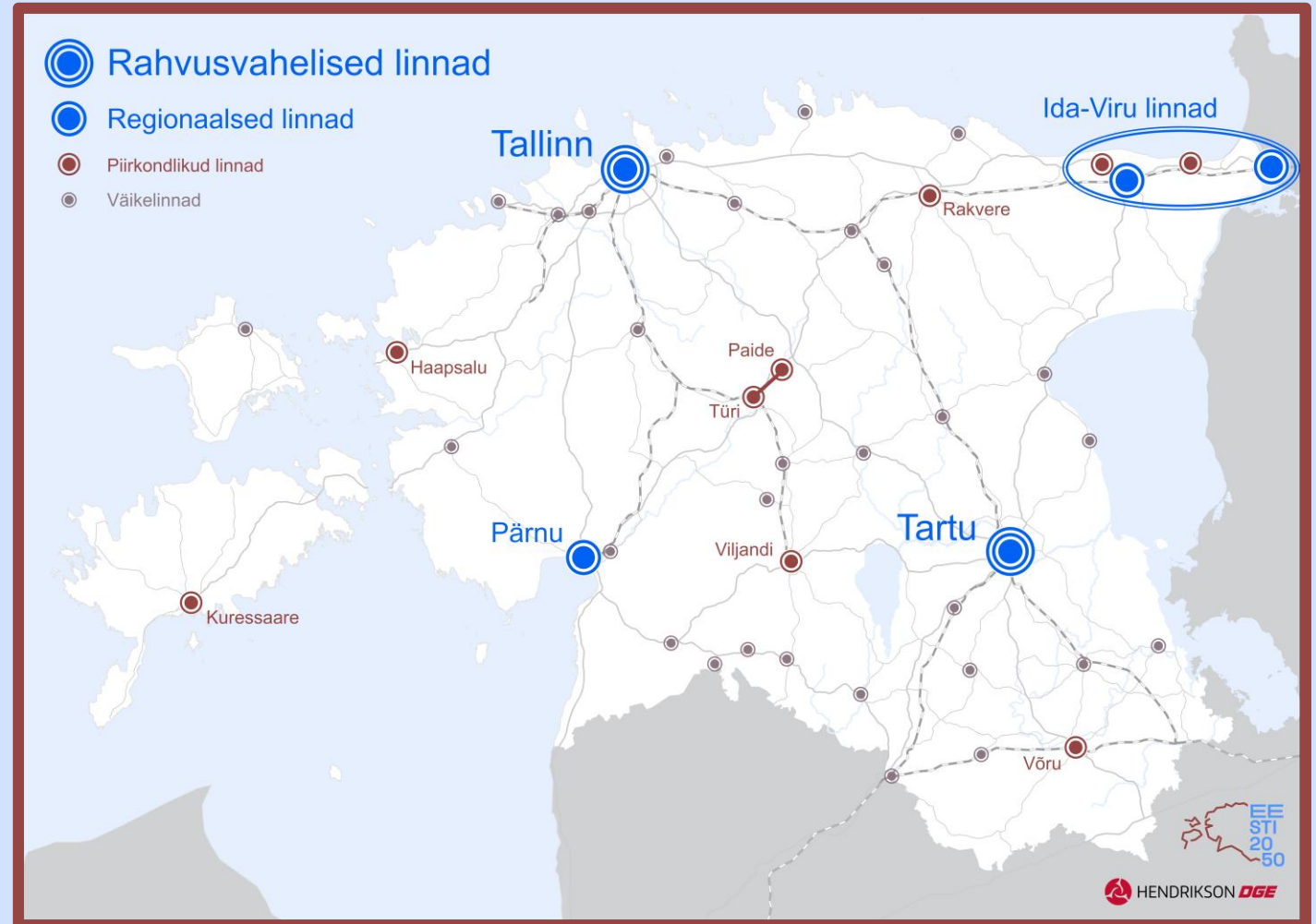
LINNADE ROLLID:

Rahvusvahelised linnad: Tallinn ja Tartu – riigi „väravad“, majandusarengu, teadus-arendustegevuse ning innovatsiooni eestvedajad, rahvusvahelised ühendused

Regionaalsed linnad: Pärnu ning Ida-Virumaa linnastu - **peavad võtma üleriigilise arenguveduri rolli mõnes kasvavas majandusnišis** (Ida-Viru tööstus, Pärnu energia-, logistika- ja heaolumajandus), innovatsiooni- või rakenduskeskused, mitmekesised töövõimalused ja teenused

Piirkondlikud linnad: tagavad juurdepääsu töökohtadele ja kõrgema taseme teenustele

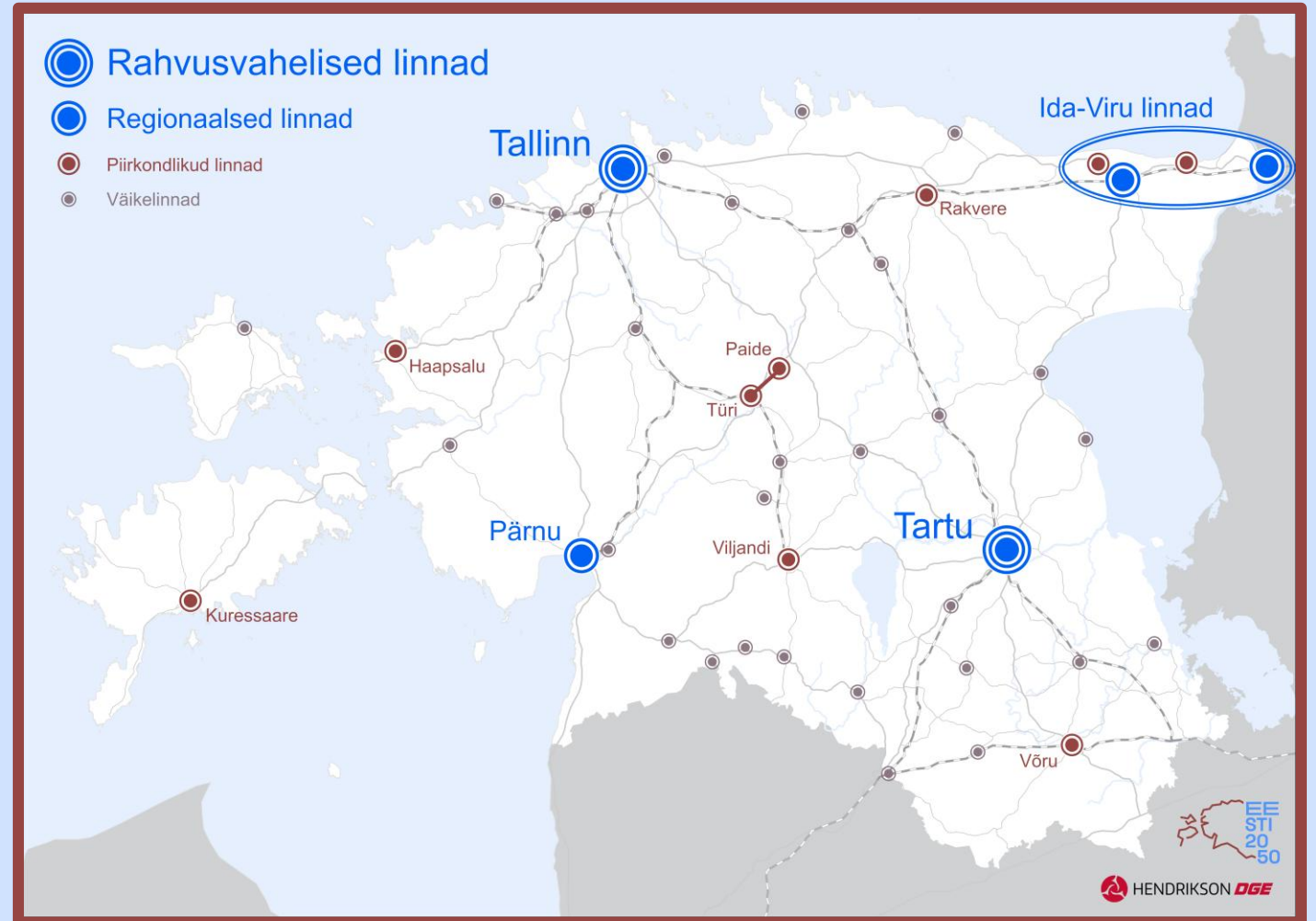
Väikelinnad ja maalised keskused: hea elukeskkond, kodulähedased põhiteenused, oluline on tihe seotus vähemalt ühe tugilinnaga

Poliitika, meetmete esialgsed ettepanekud

Regionaalsetes linnades tuleb keskenduda majanduse, tööturu **struktuursete muutuste toetamisele, elukeskkonna kvaliteedile :**

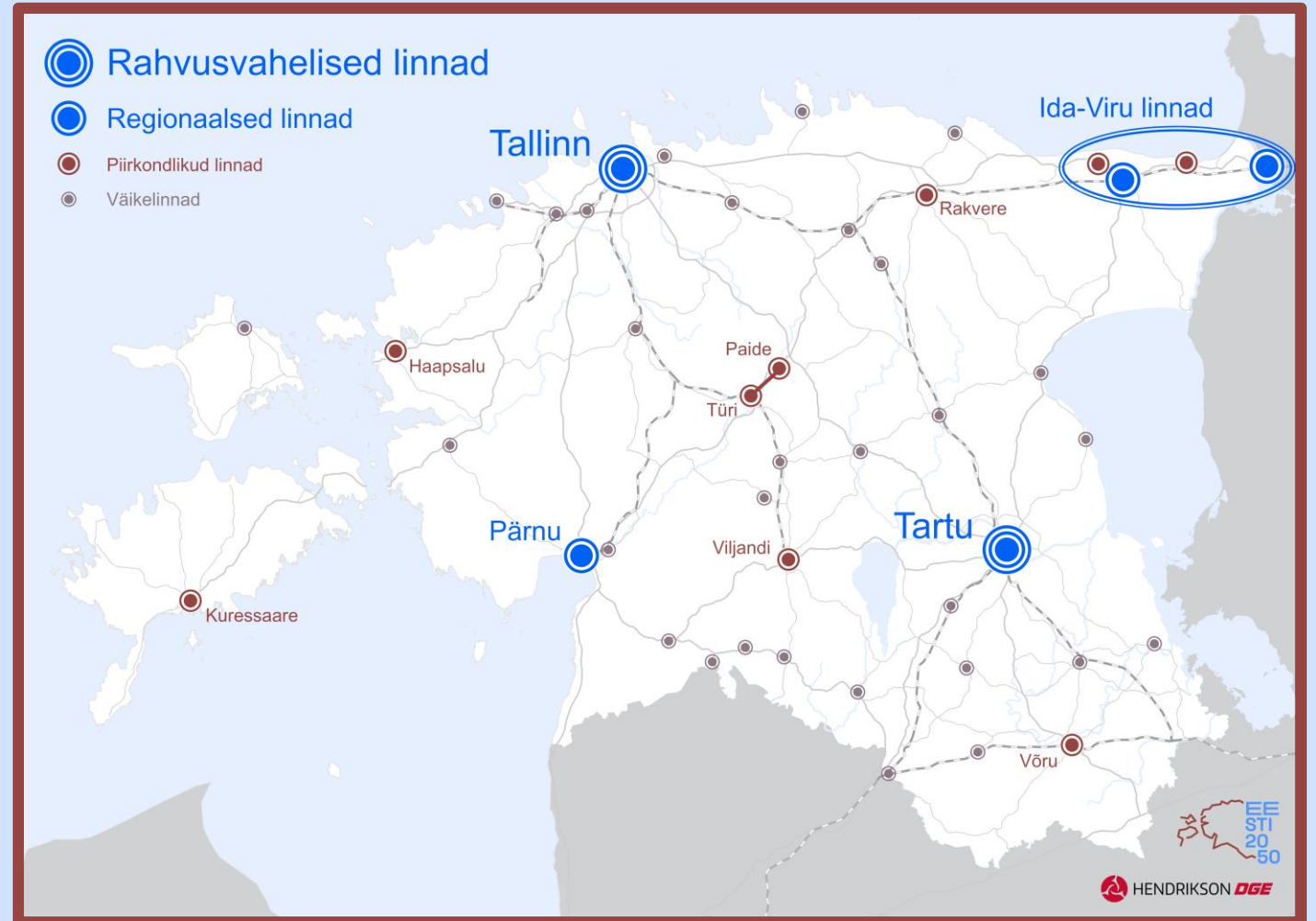
- Regionaalsete arenguagentuuride/teadusparkide tugevdamine
- Regionaalsete ülikoolide arendamine
- VKE investeringute regionaalsed toetused
- Valitsusasutuste kolimine regionaalsetesse keskustesse
- Eluasemete renoveerimistoetused
- Korterelamute piirkondade ruumikvaliteedi parandamine
- Liikuvus

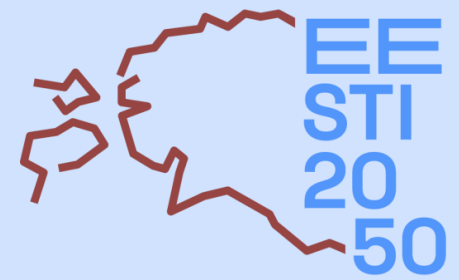
Poliitika, meetmete esialgsed ettepanekud

Piirkondlikes linnades tuleb keskenduda ettevõtluse konkurentsivõime ja töökohtade säilitamisele, elukeskkonna kvaliteedile:

- Kutsekoolide välja arendamine maakondlikeks haridus- ja kompetentsikeskusteks: sh teadmussiire, rakenduskõrgharidus
- Tööstusparkide arendamise toetused
- VKE investeeringute regionaalsed toetused
- Maakondlike riigimajade laiendamine
- Eluasemete renoveerimistoetused
- Korterelamute piirkondade ruumikvaliteedi parandamise toetused
- Südalinnade avaliku (tänava)ruumi terviklik rekonstrueerimine
- Liikuvus

Ruumireeglid asustuse tüüpide kaupa

Maa-ameti ortofotod 2018-2024

KESKLINN

ÄÄRELINN

EESLINN

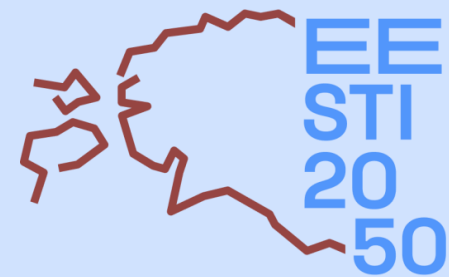

VÄKELINN/ALEVIK/
KÜLAKESKUS

HAJAASUSTUS

Liikuvus ja transpordivõrgustik

Rahvusvaheline tasand

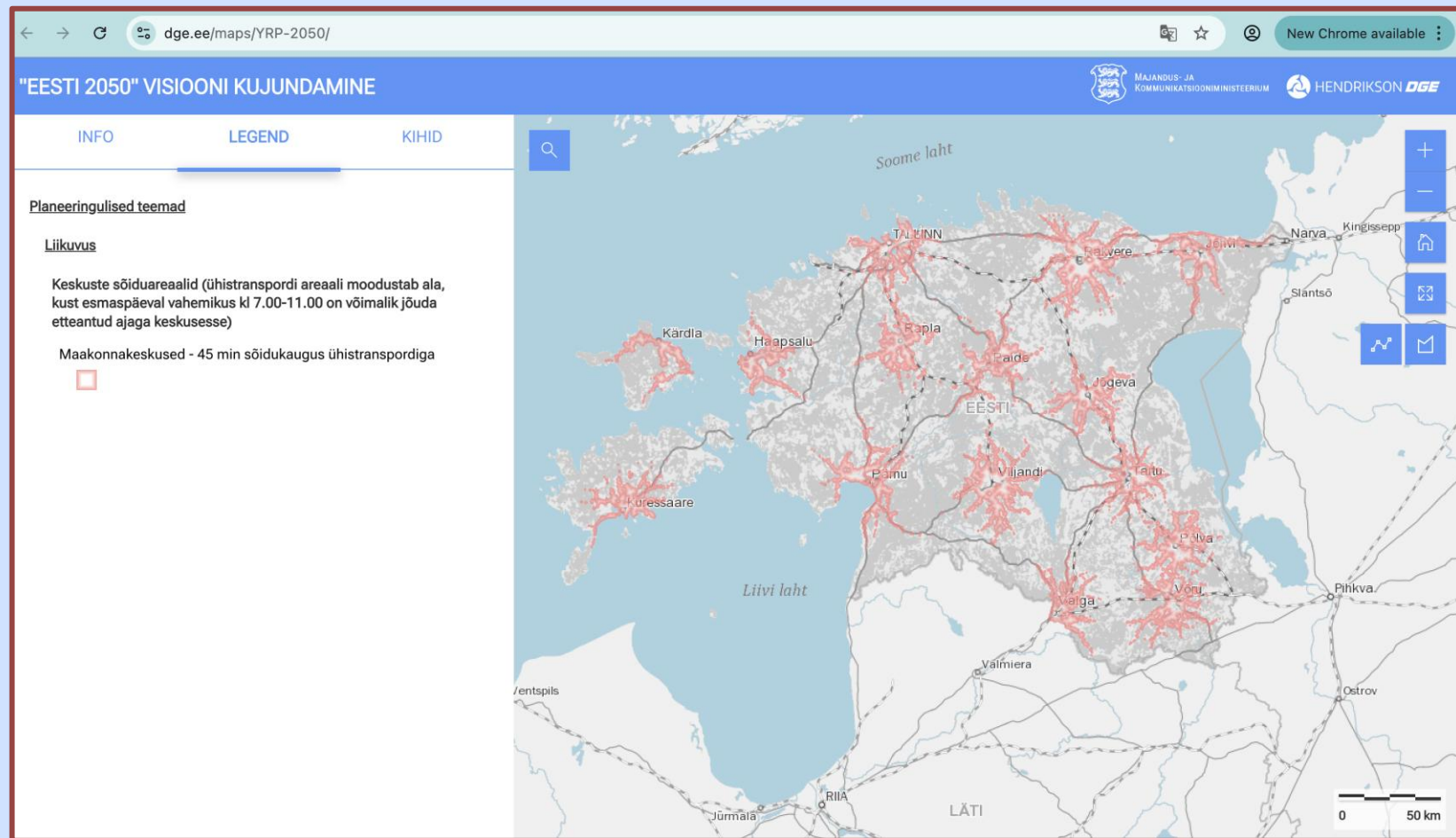
- Lennuühendused hoitakse toimivana
- Suursadamad on multimodaalsed transpordisõlmed ja logistika- ning ettevõtlusalad
- Rail Baltica tagab ühendatuse Euroopaga

Riigi tasand

- Raudtee on asustuse selgroog
- Uusi põhi- ja tugimaanteid ei kavandata
- 10 linnalisse keskusesse peab jõudma maksimaalselt tunniajase ühistranspordi sõiduga või säästlikke liikumisviise mugavalt kombineerides

Regiooni tasand

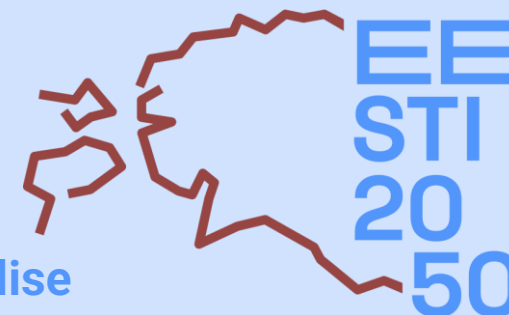
- Regionaalsetesse keskustesse rajatakse multimodaalsed liikuvuskeskused
- Asulad kavandatakse säästlikke liikumisviise toetavaks (seos Rattastrateegiaga)

"Akadeemilise tunni" Eesti – 75,8% elanikkonnast ühistranspordi ühendusega, kuid lävend väga madal

ESIALGNE VISIOON

Eestimaalaste **kvaliteetne elukeskkond** kujuneb konkurentsivõimelise majanduse ja loodushüvede säilitamise koostoimes. Tasakaalustatud asustust toetab ruumiline areng, mis põhineb **kümnel majanduslikult tugeval ja kompaktsel linnal**. Inimeste elukohad paiknevad **võimalikult lähedal** töökohtadele ja teenustele, et säilitada loodusväärtusi ja vähendada liikumisvajadust. **Sobitatakse kokku** erinevaid ruumi kasutusvõimalusi. Investeeringud suunatakse sinna, **kus juba on olemas** taristu, varasem kasutus, ajalooline traditsioon ja elanikkond. Maa- ja ruumikasutus toetab Eesti **territooriumi terviklikkust**, ühtseid põhiväärtusi ja **valmisolekut reageerida** nii inimtegevusest kui ka loodusest tulenevatele **ohtudele**.

Ruumilise arengu fookus

Senise suuna muutus

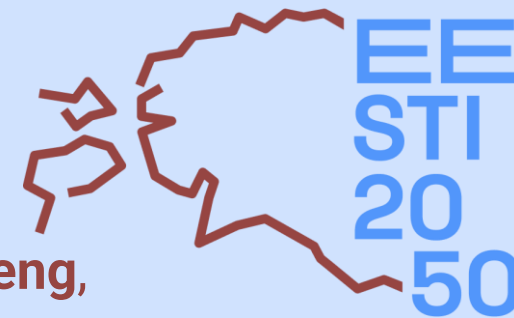
Mida suunamuutus tähendab

Kooskasutus ja mida see tähendab

Laiapindne julgeolek ja kriisivalmidus

KOKKUVÕTE

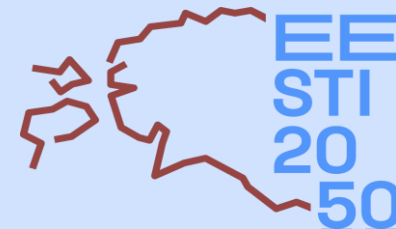

- **Seniste trendide jätkumisel toimub Eesti piires rahvastiku ebaühtlane areng,** Tallinna regioon jääb kasvama ja äärealad kahanema.
- Eesti kestliku ja tasakaalus ruumilise arengu tagamiseks on oluline leida **alternatiiv pealinnastumisele.**
- **Riigi tasakaalustatum ruumiline arengutee on,** kus pealinnaregiooni kõrval annavad olulise majandusliku panuse Eesti konkurentsivõimesse ka Tartu, Pärnu ja Ida-Virumaa linnapiirkonnad.
- **Kasvavatele ja kahanevatele piirkondadele on vajalikud erinevad sekkumised,** mis toetavad ruumiliselt kompaktset arengut, teenuste ligipääsetavust ning töökohtade kättesaadavust.

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Aitäh!

Anna Semjonova

maa- ja ruumipoliitika osakonna nõunik

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

anna.semjonova@mkm.ee

Pille Metspalu

konsultandi meeskonna juht

Hendrikson DGE

pille@dge.ee

